

פרוטוקול מס' 42

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
מיום ב', ב' בתמוז תש"ל - 6.7.70, שעה 9.00

גכח:

חברי הוועדה:

י. ש. בן-מאיר - היו"ר
ש. ז. אברמוב
א. אנקוריין
י. ארידור
ס. ביבי
ב. הלוי
ז. הרינג
ש. פרידמן
ח. י. צדוק
י. קורן
י. ה. קלינגהופר

מוזמנים:

א. יריין - המשנה ליועץ המשפטי לממשלה
ס. ארן - משרד המשפטים
ש. ורהפטיג - משרד המשפטים

מוזכרת הוועדה: ר. מלחי

רשמה: ח. ביתן

סדר היום:

חוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה),
תשכ"ט - 1969 (נוסח לבן: סעיפים 6-9, בקשה
הרבזיה של חברי-הכנסת אברמוב וארידור לגבי
סעיף 20(ב)).

היו"ר י.ש. בן-טאיר:

אני פותח את הישיבה.

בהגיע משלחת פרלמנטרית שהולנד נתבקשה על-ידי יושב ראש הכנסת להודיע כי היה רוצה שהמשלחת תיפגש עם נציגים מארבע ועדות: ועדת החוץ והבטחון, ועדת הכספים, ועדת החוקה, חוק ומשפט ועדת הפנים. הפגישה תתקיים ביום ד' בין 9.00 ל-11.00, ואני אדבר עם נציגי הסיעות כדי לבחור באותם ארבעה אנשים שהוועדה שישתתפו בפגישה. באותה השעה תתקיים ישיבת הדו"דה כרגיל.

חוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה), תשכ"ט - 1969

היו"ר י.ש. בן-טאיר:

הדבר הראשון העומד על סדר-היום הוא בקשת רביזיה של חברי-הכנסת אברפוב וארידור לגבי סעיף 20(ב), אך כיוון שאינם נוכחים ברגע זה נדחה את הצבעת בקשת הרביזיה עד שהם ייכנסו.

סעיף 6

נחזור לסימן ב': סעיפים 6-9.

פ. ארן:

ברצוני להזכיר שסעיף 2(ב) נמחק ויש צורך לדון בזה.

היו"ר י.ש. בן-טאיר:

זה אחד הדברים שאנו צריכים לדון בהם. לפעשה סעיף 6 נתקבל כבר בתיקונים הבאים: נמחקה הפלה "לא לתור" ב(א) ובסעיף קטן (ג) בא "לענין סימן זה" במקום "לענין סעיף זה" ונמחקו הסלים "לענין זה" הפופיעות בשורה האחרונה.

ב. הלוי:

יש כאן כפילות פסוייפת. כתוב בסעיף קטן (ג) "תניה גורפת בחוזה שכל הפרה שהיא תיחשב ליסודית", ואני הייתי רוצה שנוסח זה יהיה גמיש יותר וימייחם לגריפה אך לא ישתפש בפלה "כל". אם בחוזה בן ארבעה סעיפים כותבים כי הפרת שלושת הסעיפים הראשונים תבטל את-החוזה, הרי לפי הנוסח שלפנינו יוצאים ידי חובה לגבי ההוראה הנדונה, כי זו אטנם תניה גורפת, אך לא נאמר בחוזה שכל הפרה שהיא תיחשב ליסודית. אני מציע שבגריפה היא שתקבע את המבחן ולא הפלה "כל".

היו"ר י.ש. בן-טאיר:

לפי הכתוב בפרוטוקול אני רואה ששאלה זו עלתה אם כי בדרך אחרת (מצטט את דברי חבר-הכנסת ארידור, ד"ר ורהפטיג, פר ארן וחבר-הכנסת צדוק).

ב. הלוי:

טענתי היא, שאם בחוזה בן עשרים סעיפים ייאמר כי שמונה-עשר סעיפים הם יסודיים, זו תהיה הוראה גורפת, אלא שבוטפה כאן הפלה "כל" ועל כן לא תיחשב הוראה כזאת כהוראה שאין לה תוקף. אני מציע שיהיה נוסח גמיש יותר.

ש. ורהפטיג:

אולי נכתוב "ללא אבחנה".

א. ידין:

אני הולך בעקבות ד"ר ורהפטיג ומציע לכתוב: "תניה גורפת בחוזה העושה הפרות להפרות יסודיות ללא אבחנה ביניהן, אין לה תוקף".

ב. הלוי:

אני מסכים לגופה זה.

ש. ורהפטיג:

במקום "גמירת החוזה" צריך לבוא "כרימת החוזה" כפי שנכתב בסעיפים קודמים.

הוחלט:

נוסף לתיקונים שהוחלט עליהם בישיבה קודמת בקשר לסעיף 6 יבוא בסעיף קטן (ג) "תניה גורפת בחוזה העושה הפרות להפרות יסודיות ללא אבחנה ביניהן" במקום "תניה גורפת שכל הפרה שהיא תיחשב ליסודית" ו"כרימת החוזה" במקום "גמירת החוזה".

סעיף 7

היו"ר י.ש. בן-טאיר:
בנוסף שלפניכם מובאת הצעה לשינוי סעיף 7 והצעה לחילופין. ברצוני להזכיר לכם שביטולו את סעיף 2(ב) והעברנו אותו לסעיף 3 הדין באכיפת חוזה. השאלה אם לכלול סעיף כזה גם לגבי ביטול חוזה נשאר פתוחה, ועכשיו נתייחס רק לסעיף 7 ולסעיף 7 האלטרנטיבי.

ש. ורהפטיג:
סעיף 7 האלטרנטיבי הוא למעשה הסעיף המופיע בהצעה הכחולה.

א. ידין:
הוצע בוועדה להציב את ענין ההפרדה לחלקים בדאש הסעיף כדי לציין שכל שאלת הביטול החלקי מתעוררת בעיקרה רק אם מדובר בחוזה הנזמן להפרדה לחלקים.

היו"ר י.ש. בן-טאיר:
הונועה דעה שסעיף 7 בנוסף הפוגע מצמצם למעשה את סעיף 6.

א. ידין:
כדי שיהיה ברור שסעיף 7 רק מיישם את זכות הביטול לפי סעיף 6 על מקרה מיוחד זה של חוזה הנזמן להפרדה לחלקים - כתבנו "הפרה שיש בה עילה לביטול".

מ. ארן:
בסעיף 1(ב) כתוב "כל מקום שמדובר בחוק זה בהפרת חוזה - גם הפרת חיוב מחויביו במשפט", ומני מניח שהוועדה השתמשה בסעיף זה כדי לפרש את האמור בסעיף 6(א)(ב). בסעיף 7 אמר הסתפק מתי אי-אפשר לבטל את כל החוזה, והוועדה הציעה לכתוב: "ניתן החוזה להפרדה לחלקים והופר אחד מחלקיו הפרה שיש בה עילה לביטול, אין הנפגע זכאי לבטל אלא את החלק שהופר". יוצא שהנפגע הרוצה להשיג תרופה לפי סעיף 7 צריך להוכיח שהחוזה ניתן להפרדה, ואם אינו מוכיח זאת, חל סעיף 6 לכאורה - אני מבין שכך הטבירה הוועדה את הסעיף - והנפגע חייב לבטל את החוזה כולו. נראה לי שאין זה כדאי ליישם את סעיף 1(ב) לסעיפים אלה, כי זה מטשטש את הסובן. מה שהנפגע צריך להוכיח הוא שהפרה נותנת עילה לביטול, ואם הוא מוכיח זאת, הוא יכול להסתפק בביטול חלקי או לבטל את כל החוזה אם החוק מאפשר לו זאת. אולם הנוסח החדש אומר שהנפגע אינו יוצא ידי חובתו בכך אלא עליו להוכיח גם שהחוזה ניתן להפרדה, ואני סבור שזה יכביד עליו. ייתכן שהנפגע אינו רוצה לבטל אל כל החוזה שהופר כי אם רק את מחציתו והוא אינו יכול להוכיח את החוזה ניתן להפרדה. לדעתי, סעיף 7 האלטרנטיבי פותר את כל הבעיות.

היו"ר י.ש. בן-טאיר:
לפי הכתוב ברישע של 7 האלטרנטיבי אפילו היתה התביעה פפורשת בחוזה שהפרת אותו חלק מבטלת את החוזה כולו אף-על-פי שהוא ניתן להפרדה לחלקים - לא יהיה זכאי הנפגע לבטל אלא את החלק שהופר.

מ. ארן:
השאלה היא מה פירוש - חוזה הנזמן להפרדה לחלקים. אני חושב שהצורה למצב אוניקסטיבי.

היו"ר י.ש. בן-טאיר:
נניח שמדובר בחוזה הנזמן ללא ספק להפרדה בו כתוב שהפוכך יספק לקונה מכנסיים ונעליים, ואם לא יספק הפוכך את המכנסיים, זה יבטל גם את הסעיף השני של החוזה בדבר נעליים.

מ. ארן:
אם הפרה חלקית היא כהפרת כל החוזה, חלה הסיפה של סעיף 7.

היו"ר י.ש. בן-טאיר:
אני יודע אם בית המשפט לא היה מפרש שזה בא לצמצם את סעיף 6.

ג. הלוי:
אחד מחברי הוועדה היפנה את תשומת לב הכנסת בקריאה הראשונה לכפילות בהוראות בחוק החוזים (חלק כללי) ובחוק שלפנינו, ואני בכל אופן רואה שבסעיף 20 לחוק החוזים (חלק כללי) יש הסדר כללי גם לבעיה מסוג זה. אפשר היה להפנות כאן לסעיף 20 או לשתוק בענין זה, אך אם אין הולכים לא בדרך זו ולא בדרך זו, רצוי

ב. הלוי:

בכל אופן שנשווה את הנוסח של סעיף 20 עם הנוסח שלפנינו. אנו צריכים
לפגוע בפילות, חפיפה או סתירה בין שני הסעיפים בהם הרעיון הסגור הוא
אותו הרעיון. לאחר קריאת סעיף 20 נדמה לי שזה פחות או יותר
מה שנאמר בסעיף 7 בוודיאליות פשוטות, כטובן.

א. ידין:

בסעיף 7 נאמר מה שנאמר בסעיף 20 לחלק הכללי
בשינויים הפחוייבים. כטובן, לא יכול להיות
סעיף משותף, בי שם מבטלים חוזה מעיקרו נאילו כאן יש ענין של ביטול
בריעבד. לפעשה העתקנו את סעיף 7 האלטרנטיבי הנוסח בהתאם להצעת החוק
הבחולצא לסעיף 20 בחלק הכללי בשינויים הפחוייבים.

היו"ר י.ש. בן-טאיר:

אני מבקש את חוות דעת היועצים המשפטיים
על נוסח זה שאני מציע: ניתן החוזה להפרדה
לחלקים והופר אחד מחלקיו הפרה שיש בה עילה לביטול אותו חלק, אין הנפגע
זכאי לבטל אלא את החלק שהופר. היתה בהפרה פגום הפרה יסודית של כל החוזה
זכאי הנפגע לפי ברירתו לבטל את החוזה כולו או רק את החלק בו היתה ההפרה.
בכך מדגיש אני שהעילה לביטול היא כלפי אותו חלק ולא כלפי כל החוזה
ובסיפה אני מזכיר בפירוש את הברירה שרופזים עליה.

פ. ארן:

מה דינו של חוזה שאינו ניתן להפרדה לחלקים?
היכן התשובה לענין זה?

היו"ר י.ש. בן-טאיר:

או שמבטלים את החוזה כולו כי אינו ניתן
להפרדה או שאין מבטלים את החוזה כולו.

פ. ארן:

השאלה היא מה פירוש חוזה הניתן להפרדה.
נניח שאדם קיבל ששה כרכים של האנציקלופדיה
ולא קיבל את הכרך השישי. האם זה חוזה שניתן להפרדה?

היו"ר י.ש. בן-טאיר:

בית המשפט יחליט אם זה ניתן להפרדה.

פ. ארן:

נניח שאדם הזמין 100 חולצות וקיבל רק 50.
מה אם אינו רוצה לבטל את החוזה כולו והוא מפרש
להסתפק באותן 50 חולצות?

היו"ר י.ש. בן-טאיר:

הדבר פותר לו, אך אין עליו חובה. החוק אומר
שהנפגע יכול לבטל רק את החלק שהופר ובזה הוא
מצמצם את הנפגע. בסיפה של הצעת הניסוח שהעליתי ניתנת לנפגע ברירה לבטל
את כל החוזה או רק את החלק שהופר, וזאת אפילו לא ניתן החוזה להפרדה.

ש. ורהפטיב:

ההבדל בין הנוסח הראשון של סעיף 7 לבין
הנוסח החילופי הוא שהראשון מדבר רק על חוזים
הניתנים להפרדה ואילו השני מוסיף את הענין של חוזה שאינו ניתן להפרדה.
אני סבור שבמקום שאין הפרדה לחלקים אין לכלול את ענין הברירה. אם החוזה
אינו ניתן להפרדה, אין בכלל הפרה חלקית ולכן לא יחול סעיף 7 במקרה כזה
כי אם סעיף 6(א), לי נראה יותר הנוסח הראשון של סעיף 7 המבחין בין
שלוש אפשרויות: אם היתה הפרה חלקית בלבד, זכאי הנפגע לבטל רק את החלק
שהופר. אם היתה הפרה יסודית של כל החוזה, זכאי הנפגע לבטל את כל החוזה גם
אם הוא ניתן להפרדה לחלקים או לבטל אותו חלקית. אולם אם החוזה אינו ניתן
להפרדה, אין שום ברירה.

א. ידין:

לי נראה יותר הנוסח החילופי הן מפני ההקבלה
לחלק הכללי של דיני חוזים שעליה דיברנו
קודם והן לגופו של דבר, כי הוא דן בפגם אובייקטיבי שאינו טעון פירוש
וסיורג לפי מושגים של חוזה הניתן להפרדה או של חוזה שאינו ניתן להפרדה.
נוסח זה אומר באופן עקרוני, שאם הופר חוזה בחלקו, לא ניתן לבטל את החוזה
כולו כי אם רק אותו חלק שהופר. זה מה שנאמר בחלק הראשון, אלא שצריכה
להיות גם ברירה לבטל את החוזה כולו וברירה זו קיימת אם הפרה אותו חלק
היתה הפרה של כל החוזה או אם החוזה לא ניתן כלל להפרדה לחלקים. במקרים
כאלה זכאי הנפגע גם לבטל את החוזה כולו. יש שוני בין שני הנוסחים גם
לגבי חובת ההוכחה. בנוסח השני חובת ההוכחה על הנפגע אם הוא רוצה
לבטל את החוזה כולו ובנוסח הראשון חובת ההוכחה על המפר.

א. ידין:

מבחינה מעשית עדיף שהסעיף יתחיל בענין שאינו דורש בירור קונצפציונלי לגבי החוזים הניתנים להפרדה או החוזים שאינם ניתנים להפרדה. נשאר זאת לאלטרנטיבה של ביטול החוזה כולו, כלומר, כדי שתהיה לנפגע זכות לבטל את כל החוזה, עליו להוכיח שהוא אינו ניתן להפרדה לחלקים, אך בהתחלת הסעיף, כשרוצים לצמצם את זכות הביטול רק לחלק שהופר - הרי אומרים שהפרת חלק מהחוזה אינה עוץ עילה לביטול כשלעצמה - צריך לבחון רק את אופי הפרה. אם מדובר בהפרה חלקית, לא חשוב בשלב זה אם החוזה ניתן להפרדה, אך אם הנפגע רוצה להסתפק על הסיפה ולבטל את החוזה כולו, עליו להוכיח שההפרה נגעה לחוזה בשלימותו או שהפרה חלקית בלתי אפשרית כי החוזה אינו ניתן להפרדה לחלקים.

היו"ר י.ש. בן-טאמר:

הבעיה הראשונה העומדת לפנינו היא אם לומר שזכות הנפגע לבטל חלק מהחוזה מצומצמת לסקרה שהחוזה ניתן להפרדה לחלקים, או לומר שאם הופר חלק מהחוזה, הרי אם אינו ניתן להפרדה לחלקים זכאי הנפגע לבטל רק אותו חלק שהופר. הבעיה השנייה המתייחסת להפרה ישודית היא אם לתת לנפגע רק את האפשרות לבטל את כל החוזה או לתת לו את הברירה לבטל רק את החלק שהופר אף-על-פי שההפרה המתייחסת לחוזה כולו. הבעיה השלישית היא חובת ההוכחה.

ב. ארן:

הושמטה באופן סקרי המלה "גם" בסוף הנוסח האלטרנטיבי לסעיף 7 המופיעה בנוסח הכחול.

ג. ארידור:

אני סבור שסעיף 7 החילופי יביא לסיבוכים, שהרי במהלך הדברים הרגיל מתקיים תמיד סעיף 7 על כל סקרה של הפרת חוזה, ואם נקבל את הנוסח "הופר החוזה בחלקו", יחול תמיד סעיף 7 שהנפגע זכאי לבטל חלק של החוזה גם כשהחוזה אינו ניתן להפרדה לחלקים וזה דבר שאינו מתקבל על הדעת. איך זה יבוצע בכלל? הרי כל פעם יהיו סכסוכים ואפילו בית המשפט לא יוכל לפתור את הבעיה ויצטרך ליצור חוזה לצדדים. הצדדים התכוונו בזמן כריתת החוזה שהוא לא יהיה ניתן להפרדה, אך בזמן ביטולו יוצרים חוזה חדש הניתן להפרדה. איני מתאר לעצמי איך זה יתבצע הלכה למעשה ולכן אני שולל את סעיף 7 האלטרנטיבי.

לגבי הנוסח הראשון של סעיף 7 אני נוטה ללכת בעקבות הצעת היושב-ראש בתיקון קל ששמעתי אותו מפי חבר-הכנסת קלינגהופר, אך עדיין איני יודע אם הוא עמו אימץ אותו. בכל אופן אני מביא מישון זה בשם חבר-הכנסת קלינגהופר. הכוונה היא לפחיתת הסיפה של ההצעה, היינו לכתוב רק: ניתן החוזה להפרדה לחלקים והופר אחד מחלקיו הפרה שיש בה עילה לביטול אותו חלק, אין הנפגע זכאי לבטל אלא את החלק שהופר. נראה לי שהסיפה עשויה להיות מיותרת. כל מה שאנו צריכים לומר הוא לגבי חוזה הניתן להפרדה לחלקים. מה הדין כשאין החוזה ניתן להפרדה לחלקים - זה נקבע בסקופות אחרים.

היו"ר י.ש. בן-טאמר:

תחילה נסיים את הדישה. ההנדל בין שני הנוסחים מבחינת הדישה הוא שהנוסח הראשון מצמצם את זכותו של הנפגע לביטול חלק מהחוזה רק לסקרה שהחוזה ניתן להפרדה לחלקים, והנוסח האלטרנטיבי נותן זכות זו לנפגע אפילו אין החוזה ניתן להפרדה לחלקים.

ה צ ג ג

ההצעה לצמצם את זכות הנפגע לביטול חלק מהחוזה רק לסקרה שהחוזה ניתן להפרדה לחלקים בהתאם לנוסח הראשון של 7 - בתקבלה

היו"ר י.ש. בן-טאמר:

אני מבין שמתקבלת הצעת לכתוב בדישה "יש בה עילה לביטול אותו חלק".

צעבור עכשיו לסיפה. אני מתנגד להצעת חבר-הכנסת ארידור וחבר-הכנסת קלינגהופר לפחות את הסיפה ואני מפנה את תשומת לבם לאפשרות כזאת: בחוזה הותנה במפורש כי הפרה של חלק מסויים היא הפרה ישודית של כל החוזה, ואם לא נכתוב את הסיפה, לא נפתור בעיה זו.

י.ה. פלינגהופר:

אולי זה ניתן להסדר בסעיף 6(ג).

היו"ר י.ש. בן-טאיר:

אבל סעיף 7 מצמצם את סעיף 6 (ג).

י.ה. קלינגהופר:

אני מציע שנלך לפי שורת ההגיון וננסה להשתחרר לרגע קט מהצד המקצועי ונבחן את לשון הסעיף. בנוסף הראשון של סעיף 7 נקבע באופן חד-משמעי שהחוקק יוצא מתוך הנחה שהיתה הפרה של כל החוזה. אף-על-פי שלפי ההקשר מדובר בהפרה של חלק מהחוזה שצריך לפרש אותה כהפרה של כל החוזה נקבע כאן באופן אובייקטיבי שהיתה הפרה של כל החוזה וכבר אין זה מעניין מה מקורה של הפרה זו. אם כך הדבר, אין צורך בשום הוראה נוספת וצריך לחזור לסעיף 6. בהקשר זה גם אין צורך באבחנה בין הפרה יסודית לבין הפרה לא יסודית.

היו"ר י.ש. בן-טאיר:

מה הדין אם הנפגע אינו רוצה לבטל את כל החוזה אף-על-פי שהיתה הפרה יסודית של כל החוזה?

י.ה. קלינגהופר:

ישנה הרישה.

היו"ר י.ש. בן-טאיר:

הרישה פתייחסת רק למקרה שהחוזה ניתן להפרדה.

י.ה. קלינגהופר:

בחלק הראשון של סעיף 7 אנו קובעים מה הדין כשהופר רק חלק מהחוזה והחוזה ניתן להפרדה לחלקים. תוספת זו טכסה את כל המקרים של הפרת חלק מהחוזה, ואם יש מקרה של הפרת החוזה כולו, לכך קיים סעיף 6. האפשרות לבטל רק חלק מהחוזה כשכל החוזה הופר אינה ניתנת לנפגע לא לפי סעיף 7 רישה ולא לפי סעיף 7 סיפה, ואם הופר החוזה כולו - גם אם זו הפרה חלקית במקורה אלא שיש לפרשה כהפרת החוזה כולו - חל סעיף 6. אם כן, הסיפה של סעיף 7 אינה דרושה. דרושה רק הרישה של 7 המדברת על הפרת חלק מהחוזה.

א. אנקורירן:

חבר-הכנסת קלינגהופר ניסה לפרש את הסעיף בדרכו של אדם פשוט, אך לדעתי אדם פשוט היה אומר את ההיפך ממה שאמר חבר-הכנסת קלינגהופר. אם העניין כל כך ברור לדירך, מה זה יזיק אם נשאר תוספת זו?

י.ה. קלינגהופר:

אילו התוספת היתה רק פחותה היא לא היתה מפריעה לי אך היא גם לא הגיונית.

א. אנקורירן:

יש שני סוגים של הפרה יסודית ואני אתייחס לסוג הפשוט יותר - הפרה שהוסכם עליה בחוזה יסודית. עכשיו מדברים אנו על מקרה בו ניתן להפריד את החוזה לחלקים. אדם קנה דבר מה והסכים שזה יטופק לו בחלקים, אך חשוב לו שהוא יקבל את כל מה שרצה לקבל מראש, ואם לא יינתן לו חלק אחד, זו תהיה הפרה יסודית לדיו. מה הדין במקרה כזה? ברישה של סעיף 7 נאמר כי במקרה כזה אין הנפגע זכאי לבטל אלא את החלק שהופר, אבל הלא הנפגע אמר שהפרה זו היא יסודית, וכלום נחסום לפניו את הדרך? לכן מן ההכרח לומר שגם במקרה זה הוא זכאי לבטל את החוזה.

היו"ר י.ש. בן-טאיר:

הנקודה הראשונה השנויה במחלוקת היא, שאם יש תנאי בחוזה הקובע שהפרת חלק מסויים היא הפרה יסודית, יוכל הנפגע לבטל את החוזה כולו אף-על-פי שהוא ניתן להפרדה לחלקים. הנקודה השנייה השנויה במחלוקת היא שהנפגע יוכל להסתפק בביטול חלק של החוזה אף-על-פי שמדובר בהפרה יסודית של החוזה - והפרה יסודית יכולה להיות לא רק הפרה שנקבע לגביה בחוזה כי היא יסודית אלא גם הפרה שלו אדם סביר היה רואה אותה מראש היה דורש שהיא תיחשב כהפרה יסודית - ואף-על-פי שהחוזה אינו ניתן להפרדה.

בנוסף שהצעת לא מופיעות המלים "אולם אם"

אלא יש נקודה ופסיק אחרי הרישה ובסיפה נאמר: היתה בהפרה משום הפרה יסודית של כל החוזה, זכאי הנפגע לפי ברירתו לבטל את החוזה כולו או רק את החלק שבו היתה ההפרה.

י.ה. קלינגהופר:

שינוי זה חשוב כדי להסיר אותם מפיקוח שהרשיתי לעצמי להעלות.

ש.ז. אברמוב:

אני תומך בגישתו של חבר-הכנסת קלינגהופר
וברצוני להפנות את תשומת לבכם לנקודה נוספת.
בסעיף 6 יש שתי עילות לביטול - האחת במקרה שהפרה היתה יסודית והאחרת
במקרה שהיתה הפרה לא יסודית אך על-ידי שילוח הודעה היא הפכה לעילה
לביטול.

ב. הלוי:

- בלי שתיקרא הפרה יסודית.

ש.ז. אברמוב:

סעיף 6 לחוק מעלה את ההפרה לדרגה של הפרה
יסודית לצורך ביטול החוזה.

היו"ר י.ש. בן-טאיר:

פרופ' ידין מציע לכתוב : משום עילה להפרת
החוזה כולו.

ש.ז. אברמוב:

מבחינת האפקט המשפטי זה אותו הדבר. בסעיף 6
נתנו, כאמור, שתי עילות לביטול ובסעיף 7 אנו
שוללים מהנפגע את האפשרות הניתנת לו לפי סעיף 6(ב), משום שאם החוזה ניתן
להפרה לחלקים, לא יוכל הנפגע לשלוח הודעה לפי סעיף 6(ב) ולהעלות את
ההפרה לדרגה של הפרה יסודית המאפשרת את ביטול החוזה אלא יוכל רק לבקש
ביטול חלקי. כלומר, אם היתה הפרה חלקית לפי סעיף 7, לא יוכל הנפגע
להשתמש בזכות הניתנת לו בסעיף 6(ב). ממה נפשך? אם רוצים אנו לתת לנפגע
אפשרות לבטל את החוזה לפי 6(ב) על-ידי פרוצדורה מסויימת, הרי בא סעיף
7 ושולל אפשרות זו ממנו, כי הוא אומר שאפשר לבטל את החוזה כולו אם יש
הפרה יסודית קונסטרוקטיבית. אני סבור שבמקום כלשהו הגיון פגום. קיימים
6(א) ו-6(ב) ואין צורך לכתוב בסעיף 7 "אולם אם היתה בהפרה משום הפרה
יסודית של כל החוזה", כי סיפה זו מגבילה את האפשרות שמעניק סעיף 6(ב)
לנפגע.

י. טורן:

מבנה הסעיפים אינו הגיוני לדעתי. אנו רוצים
בסימן ב': פיצויים. הסעיף הראשון בסימן זה,
6(א), אומר כי הנפגע זכאי לביטול כל החוזה בהפרה יסודית. סעיף קטן (ב)
קובע תנאי מסויים לביטול כל החוזה אם היתה הפרה לא יסודית, וסעיף קטן
(ג) עובר לפתע להגדרה, ואחר-כך מפסיק סעיף 7 לדבר על ביטול בשל הפרה
חלקית. גם בסיפה של סעיף 7 מדובר על הפרה יסודית וגם להפרה יסודית זו
יש קשר עם ההגדרה, אולם אם היא מופיעה אחרי סעיף 6(ג) משתמע לכאורה
שאינן קשר לפליים אלה עם ההגדרה. לכן צריך לדעתי שסעיף 6(א) יתייחס
לביטול פלא, 6(ב) להפרה לא יסודית ו-6(ג) לביטול חלקי ולהפרה יסודית.
אחרי-כך תבוא ההגדרה של "הפרה יסודית".

יש הגיון בהערות של חברי-הכנסת קלינגהופר
ואברמוב. ברישה של סעיף 7 אין מגדירים בדיוק איזו הפרה היא זו, והסיפה
מדברת רק על הפרה יסודית. שינוי המבנה כפי שהצעתי פחייב, לדעתי,
להגדיר בדיוק מה כוונת סעיף 7.

ב. הלוי:

אני חושב שהניתוח של חבר-הכנסת אברמוב מסביר
אלא שאני חולק על הצעתו לכלול גם את המקרה
של סעיף 6(ב) בתור עילה לביטול החוזה כולו. נראה לי שזה
צודק יותר לא לתת לנפגע במקרה לבטל את החוזה כולו. אני מסכים עם הניתוח
של חבר-הכנסת אברמוב בו הוא מצביע על כך שהניסוח הקיים של סעיף 7 לא
יתן זכות לביטול החוזה כולו במקרה של 6(ב), אך איני מסכים שזה רצוי לתת
זכות ביטול, ולדעתי, מבחנה זו מוצדקת. אם חוזה ניתן להפרה והופר רק
חלק העומד בפני עצמו הפרה שיש בה עילה לביטול, יבטל הנפגע את החלק
העומד בפני עצמו.

ש.ז. אברמוב:

כלומר, אתה מציע שסעיף 6(ב) לא יחול על חלק
שניתן להפרה.

ב. הלוי:

אולם אמרנו שלא די בכך ואם היתנו הצדדים
מראש שהפחת אחד הסעיפים היא הפרה יסודית
ותניה זו אינה גורפת, יוכל הנפגע לבטל את כל החוזה.

א. ידין:

אם כן, זו הפרה יסודית ואין בעיה.

ב. הלוי:
אבל יש גם הפרה יסודית לא פותנית. כשביית-
המשפט אומר שהאיש לא היה מתקשר בחוזה
לו ידע מראש שהסעיף יופר גם אז ניתנת לו הברירה לבטל את החוזה כולו.
מקרה אחר הוא המקרה בו מופר חלק מסויים של החוזה והנפגע שולח הודעה
למפר בה הוא מודיע שהוא נותן לו ארכה ואם לא יקיים את החוזה הוא יבטל
אותו. הפחלוקה היא אם הוא יוכל לבטל רק את החלק הנפרד שהופר או שהוא
יוכל גם לבטל את החוזה כולו. חבר-הכנסת אנרסוב מציע שתהיה לו אפשרות
לבטל את החוזה כולו, ואני מציע שלא תהיה לו אפשרות זו.

ש.ז. אנרסוב:
זה לא פה שאני אומר. טענתי היא שיש משום
סתירה בין 6(ב) לבין הסייפה של 7. אני מתנגד
בכלל ל-6(ב), אך אם ללכת בעקבות חבר-הכנסת הלוי צריך, לדעתי, לומר
ב-6(ב): היתה הפרת החוזה לא יסודית והחוזה לא ניתן להפרדה...

היו"ר י.ש. בן-טאיר:
הבעיה הראשונה העומדת לפנינו היא אם להשאיר
את הסייפה של סעיף 7. אני מבין שיש הסכמה
להשאיר אותה. הבעיה השנייה היא אם יש ברירה.

א. ידין:
למעשה כולם בעד שתן ברירה והשאלה היא רק
באילו מקרים.

היו"ר י.ש. בן-טאיר:
אין חילוקי דעות שיש ברירה. הבעיה השלישית
היא אם יחול סעיף 7 על 6(ב).

הסייפה מדברת על הפרה יסודית ואם משאירים זאת
פירוש הדבר שאם החוזה ניתן להפרדה לחלקים לא יוכל הנפגע להפוך את ההפרה
לעילה לביטול כל החוזה על-ידי הארכה.

ה צ ב ע ה

ההצעה שהסייפה של סעיף 7 לא תחול על סעיף 6(ב) - נתקבלה

היו"ר י.ש. בן-טאיר:
אנו עוברים לניסוח. הצעתי לפחוק את הפלים
"אולם אם", כי מדובר בשתי אלטרנטיבות.

פ. ביבי:
אני מציע להשאיר את הפלים הללו.

ב. לוי:
איני רואה את זה כשתי אלטרנטיבות אלא כסייג.

א. ידין:
אני מציע לפחוק את הפלים "אולם אם" ולנסח
את הסייפה בצורה זו: היתה בהפרה גם משום
הפרה יסודית של כל החוזה, זכאי הנפגע לבטל את החלק שהופר או את החוזה
כולו. אני מזכיר לכם שבדישה הוספנו את הפלים "אותו חלק". אם בן, עילה
לביטול אותו חלק קיימת כבר בדישה, ובמסייפה נאמר, שאם נוסף על כך היתה
גם משום הפרה יסודית של כל החוזה, זכאי הנפגע לנהוג כאמור בדישה, היינו
לבטל את החלק שהופר, או לבטל את החוזה כולו וזאת הרבותה של הברירה
שבסייפה.

היו"ר י.ש. בן-טאיר:
אני מבין שיש הסכמה להצעת ד"ר ידין.

חבר-הכנסת קורן הציע שההגדרה של "הפרה יסודית"
תבוא אחרי סעיף 7.

א. ידין:
גם לי נראה שסעיף קטן (ג) בסעיף 6 אינו במקום
ולמעשה כבר תיקנו אותו על-ידי החלפת הפלים
"לענין סעיף זה" בפלים "לענין סייפן זה", כי בוכחנו לדעת שהוא מתייחס
לסעיף נוסף. זה קצת משונה שהגדרה זו תהיה תקועה בין שני סעיפים ואפשר
להביא אותה אחרי סעיף 8 או לפני סעיף 6.

ב. הלוי:
אולי בכלול אותה ב-6(א).

ח.י. צדוק:

אני מציע להפוך את סעיף קטן (ג) לסעיף 6 ולהרכיב את סעיף 7 משלושה סעיפים קטנים: סעיף קטן (א) שיכלול את האמור עכשיו ב-6(א); סעיף קטן (ב) שיכלול את האמור עכשיו ב-6(ב); סעיף קטן (ג) שיכלול את האמור בסעיף שמספרו עכשיו הוא 7.

היו"ר י.ש. בן-פאיר:

אם כן, יש הסכמה לבנות את הסעיפים לפי הסדר שמציע חבר-הכנסת צדוק.

סעיף 8

ח.י. צדוק:

אני חושש שיש אי-בהירות או סתירה בין פסקה (1) לבין החלק השני של פסקה (2). במקרה של הפרה יסודית אין חובה לשלוח הודעת ביטול ואפשר לתת ארכה. אם אמנם החליט הנפגע לתת ארכה של חודש ימים למשל, מאימתי תחיל לרוץ התקופה הסבירה, מזמן שחלפה הארכה כאמור בסעיף 8(2) או מזמן שנודע לנפגע על הפרה?

פ. ארן:

כדי להסיר ספק אפשר לכתוב: "ביטול החוזה יהיה בהודעת הנפגע למפר במקרה של הפרה יסודית תוך זמן סביר לאחר שנודע לנפגע על הפרה; אולם במקרה האמור בסעיף 6(ב) ובכל מקרה אחר..." אולי יש מקום להתייחס דווקא בהקשר לאמור ב-6(ב) למקרה שהמפר התנגד להודעת הביטול והביטול אינו מוצדק.

היו"ר י.ש. בן-פאיר:

נגיע לזה בסוף.

הוחלט:

לנסח כך את סעיף 8:

ביטול החוזה יהיה בהודעת הנפגע למפר במקרה של הפרה יסודית תוך זמן סביר לאחר שנודע לנפגע על הפרה. אולם במקרה האמור בסעיף 6(ב) ובכל מקרה אחר..."

סעיף 9

י.ה. סלינגהופר:

עד שמגלים שכל צד צריך לשלם את שווי של מה שקיבל במקרה הנדון דרוש מאמץ אינטלקטואלי מסויים. אולי רצוי לחזור בסיפא של (א) על המלה "חייב".

א. יריין:

אפשר להקדים את המלים "לשלם את שווי של מה שקיבל" ולכתוב ברישה "להשיב לצד השני שלם את שווי או לפי החוזה אם ההשבה היתה..."

ש. ורהפטיץ:

אלא שכך הסעיף יהיה פחות ברור.

י. קורן:

ייתכן שהנפגע קיבל אמנם משהו מידי המפר, אך כיוון שמגיעים לו פיצויים, הוא עושה קיזוז. כאן מנוסח הסעיף בצורה חלקה מדי.

היו"ר י.ש. בן-פאיר:

הבעיה שמעוררים כאן היא שמע"ף 9 צריך להיות כפוף לסעיפים אחרים.

א. יריין:

שום סעיף אינו עומד בפני עצמו. בסעיף 2 מושבר למהדריין מה המסגרת של כל החוק.

היו"ר י.ש. בן-פאיר:

השאלה היא אם סעיף 9 אינו מצמצם את סעיף 2.

י. קורן:

נניח שבידי המפר נשארו מיטלטלין והמפר חייב לו פיצויים. לפי האמור בסעיף 9 יוכל המפר לדרוש תחילה את החזרת המיטלטלין ולהשאיר את ענין בירור הפיצויים לאחר-כך.

ח.י. צדוק:

בסעיף 19 נקבעת חובת קיזוז.

א. ידין:
 זה שאני אומר. איני מסכים לתזה זאת לפיה יש לחזור בכל פעיף על הקשר בין פעיפי החוק כשיש כבר פעיף כללי המסביר לפרטיו את הקשר בין פעיפי החוק השונים. פעיף 9 אינו עומד בפני עצמו, ועל-ידי התוספת המוצעת נסבך את החוק ונביא את בית המשפט לכך שיצטרך לפרש מדוע היה הוסף בפעיף זה ובפעיפים אחרים לא.

ב. הלוי:
 מה שעשוי כאן להרגיז את הקורא הנאיבי הוא שיש שוויון בין הרשע ובין הצדיק. הרשע פפר את החוזה ויש לו זכויות לדרוש מה שנתן. נכון שזה הפצב בסופו של דבר, אבל צורת הביטוח עשויה להרגיז.

א. ידין:
 איני יכול להסכים לתוספת שהוצעה, כי הפירוש יסתרט על-ידי הוספת דברים כאלה. איני חושב שזאת שיטה טובה ואנחנו גם לא נהגנו אף פעם לפיה.

היו"ר י.ש. בן-טאיר:
 לפי האמור בפרוטוקול מה-17 בפאי היתה הסכמה לכתוב תחילה מה על המפר לעשות ואחר-כך לעבור לנפגע.

א. ידין:
 אנחנו שילבנו את הדברים בפעיף, אך אין לי התנגדות לחלק את (א) לשני חלקים ולכתוב הוראה נפרדת לגבי המפר והוראה נפרדת לגבי הנפגע.

ב. הלוי:
 פעיף זה רוצה לומר שאין חילוט אוטומטי, אך השאלה היא איך לבטא את זה. אני מסכים שהתוכן נכון.

היו"ר י.ש. בן-טאיר:
 לפיה עדיף שנחזור לשיטה זאת/לנוכח תמציל על המפר בנפרד ואחר-כך על הנפגע.

ש. ורהפטיג:
 נראה לי שצוי לבטל את החלוקה בפעיף 9 ל-(א) ו-(ב) ולכתוב ברישה "מבוטל החוזה כולו או מקצתו".

היו"ר י.ש. בן-טאיר:
 תאמרו ענין זה ביניכם.

נשארה עדיין הנקודה של אי-צדק לגבי ביטול החוזה. חברי-הכנסת אברמוב וארידור מבקשים רויזיה לגבי פעיף 20(ב), כי הם טוענים שאם המפר יכול להוכיח שהודעה לא הגיעה לא יוכל הנפגע להסתפק על ההודעה.

ה צ ב ע ה

הצעת הרוויזיה של חברי-הכנסת אברמוב וארידור ל-20(ב) - נתקבלה

היו"ר י.ש. בן-טאיר:
 נדון בענין זה ביום ב'.